

*Ελένη Μπάλιου**, *Μιχάλης Λαγουδάκος***

Η ΠΟΛΥΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΗ ΔΙΑΣΤΑΣΗ ΣΤΟ ΣΧΟΛΙΚΟ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΟ ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟ ΚΑΙ Ο ΝΕΟΣ ΡΟΛΟΣ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΟΥ ΣΕΠ

(Ανακοίνωση στο 2^ο εργαστήριο)

Ο Πολιτισμοκεντρικός Χαρακτήρας της Συμβουλευτικής στο Σχολείο και η Πολυπολιτισμική Επάρκεια του Καθηγητή-Συμβούλου ΣΕΠ.

Οποιαδήποτε πράξη συμβουλευτικής έχει από τη φύση της διαπολιτισμικό χαρακτήρα, υπό την έννοια ότι οι σύμβουλοι είναι αναγκαίο να αναγνωρίσουν ότι κάθε μαθητής είναι φορέας ενός ξεχωριστού πολιτισμού που μπορεί να εκφράζεται μέσω της διαφορετικότητας του φύλου, της κοινωνικής τάξης, της γλώσσας της θρησκείας, κ.ά.

Έτσι, προκειμένου ο σύμβουλος ΣΕΠ να μπορέσει να αντιμετωπίσει με επιτυχία τα προβλήματα των μαθητών του και των οικογενειών τους που χαρακτηρίζονται από πολιτισμική ετερότητα, πρέπει να έχει και τις ανάλογες γνώσεις και δεξιότητες.

Σύμφωνα με τους Pedersen και Ivey (1993), η προσέγγιση που πρέπει να υιοθετηθεί είναι «πολιτισμοκεντρική» ή «πολιτισμική –ενδοατομική». Δίνεται δηλαδή έμφαση σε μια προοπτική, που λαμβάνει υπόψη της αφενός μεν τις ομοιότητες και τις διαφορές που υπάρχουν στις νόρμες της κοινωνίας

(στα κοινωνικά δεδομένα), και προσδιορίζουν τη διαπροσωπική συμπεριφορά των ατόμων, και αφετέρου στις κοινωνικές παραμέτρους που διαμορφώνουν την κοσμοθεωρία του μαθητή.

Η λεγόμενη «πολιτισμική –ενδοατομική» προσέγγιση, επιτρέπει στον καθηγητή να αναγνωρίζει με τον καλύτερο δυνατό τρόπο τις σχετικές κοινωνικές παραμέτρους που επηρεάζουν τη συμπεριφορά του μαθητή. Ο καθηγητής καλείται να ασκήσει το ρόλο του, διαθέτοντας πολιτισμοκεντρική επάρκεια. (Lecca, Querval, Nunes, & Gonzales, 1998; Sue et al., 1998). Πρέπει με άλλα λόγια να διαθέτει την ικανότητα να παρέχει τις υπηρεσίες του σε άτομα διαφορετικής κοσμοθεωρίας με αποτελεσματικό τρόπο (Diller, 1999).

Η Πολιτισμοκεντρική Επάρκεια της Συμβουλευτικής και η Αυτογνωσία του Συμβούλου.

Ο σύμβουλος πρέπει να αναπτύξει στάσεις που να δείχνουν σεβασμό και ανεκτικότητα σε διαφορετικές κοινωνικές ομάδες, κατανοώντας το ατομικό και το κοινωνικό υπόβαθρο των μαθη-

* Η Ε.Μ. είναι Μ.Εδ, Ph.D. Σχολική Σύμβουλος ΠΕ06 Δυτικής Αττικής, Διεύθυνση επι-κοινωνίας: Β. Λάσκου 35 & Καραϊσκάκη, Ελευσίνα, Τηλ. 210-556107 e-mail: hballiou@gmail.com

** Ο Λ.Μ είναι Η.Μ & ΜΥ, ΜSc, Σχολικός Σύμβουλος ΠΕ12, ΔΔΕ-Β' Αθήνας, Διεύθυνση επικοινωνίας: Μεσογείων 402, 15342 Αγ. Παρασκευή, τηλ. 210-6392243, e-mail: mlagoudakos@yahoo.gr

τών του και να διαθέτει παράλληλα την κατάλληλη επαγγελματική εκπαίδευση. Για να επιτευχθεί ο παραπάνω στόχος, Πρέπει ακόμη να έχει επίγνωση της συνθετότητας της έννοιας «πολιτισμός», (Matsumoto, 1996; Pedersen & Ivey, 1993). Ως πολιτισμός νοείται η διάδραση εθνογραφικών, δημογραφικών και κοινωνικοοικονομικών παραμέτρων και κάποιες συμπεριφορές βασισμένες σε ορισμένες κοινά αποδεκτές παραδοχές. Επιπλέον, η πολιτισμική ταυτότητα μιας ομάδας σχηματίζεται αφού προηγουμένως έχουν διερευνηθεί οι ομοιότητες και οι διαφορές μεταξύ των μελών της και άλλων ατόμων ή ομάδων. (Matsumoto, 1996). Ο σύμβουλος-καθηγητής από την πλευρά του, πρέπει να έχει πλήρη επίγνωση του πολιτισμικού του υπόβαθρου, και του τρόπου με τον οποίο η πολιτισμική του κληρονομιά μπορεί να έχει επηρεάσει και άλλες ομάδες μέσα στο πλαίσιο μιας κοινωνίας που χαρακτηρίζεται από πολιτισμικό πλουραλισμό. Αν ο σύμβουλος-καθηγητής υπερτονίσει την πολιτισμική του διαφορά από τον μαθητή, τότε δημιουργείται ένα συγκρουσιακό περιβάλλον που παρεμποδίζει την αλληλοκατανόηση και την καλή σχέση μεταξύ τους...

Οι Διαστάσεις της Πολυπολιτισμικής Επάρκειας του Συμβούλου

Στη βιβλιογραφία (Carney & Kahn, 1984; Sue et al., 1982), διακρίνονται τρεις διαστάσεις διαπολιτισμικής επάρκειας του συμβούλου: α) Οι πεποιθήσεις και στάσεις, β) Οι γνώσεις, γ) Οι δεξιότητες. Η πρώτη διάσταση έχει να κάνει με τις πεποιθήσεις και τις στάσεις του συμβούλου σχετικά με τις εθνικές και φυλετικές μειονότητες, με

τον έλεγχο των προκαταλήψεων και των στερεοτύπων, με την ανάπτυξη θετικού προσανατολισμού σχετικά με την έννοια της πολυπολιτισμικότητας και του τρόπου με τον οποίο οι αξίες και οι προκαταλήψεις του συμβούλου παρεμποδίζουν πιθανά τη συμβουλευτική διαδικασία μέσα σε ένα πολυπολιτισμικό περιβάλλον.

Η δεύτερη διάσταση σχετίζεται με το γεγονός ότι ο σύμβουλος πρέπει να έχει βαθιά γνώση των χαρακτηριστικών των ομάδων, στις οποίες ανήκουν οι μαθητές του και να κατανοεί τις κοινωνικοπολιτικές επιρροές κάτω από τις οποίες λειτουργούν αυτές οι ομάδες. Η τελευταία, ασχολείται με τις ειδικές δεξιότητες παρέμβασης που είναι απαραίτητες στην εργασία με άτομα που ανήκουν σε μειονότητες. Αναλυτικότερα, οι τρεις διαστάσεις έχουν ως εξής.

Ρόλοι του Συμβούλου Καθηγητή ΣΕΠ σε ένα Διαπολιτισμικό Πλαίσιο Συμβουλευτικής.

Σύμφωνα με τον Attkinson (1993), όταν ο σύμβουλος δουλεύει με μαθητή που προέρχεται από μειονοτική εθνική ή φυλετική ομάδα, πρέπει να λαμβάνει υπόψη του τους τρεις παρακάτω παράγοντες:

1. το βαθμό στον οποίο ο μαθητής έχει προσεταιριστεί την κουλτούρα της χώρας υποδοχής
2. την αιτιολογία του προβλήματος του μαθητή
3. τον τρόπο της συμβουλευτικής παρέμβασης

Οι προαναφερθέντες παράγοντες προσδιορίζουν τις ιδιότητες του συμβούλου κατά τη διαδικασία της συμβουλευτικής ως εξής:

- πάροχος συμβουλών
- συνήγορος και υποστηρικτής
- διευκολυντής της συμβουλευτικής διαδικασίας
- ειδικός εμπειρογνώμων
- προωθητής αλλαγών

Ο σύμβουλος λοιπόν, θα πρέπει να διευκολύνει τους μαθητές που έχουν διαφορετικό γλωσσικό και πολιτισμικό υπόβαθρο να προσαρμόζονται στο νέο τους πολιτισμικό περιβάλλον και ταυτόχρονα να ευαισθητοποιεί τους μαθητές της κυρίαρχης κουλτούρας στην αποδοχή των «διαφορετικών» συμμαθητών τους με στόχο την αρμονική συνύπαρξή τους. Επιπλέον, η πολυπολιτισμική επαγγελματική ανάπτυξη του συμβούλου είναι απαραίτητη και πρέπει να σχεδιάζεται έπειτα από συστηματική ανάλυση αναγκών αποτελώντας μια συνεχή διαδικασία. Τέλος, ο σύμβουλος θα πρέπει να στοχεύει στη δημιουργία ενός τέτοιου σχολικού κλίματος, μέσα στο οποίο θα εκτιμάται η πολιτισμική ποικιλομορφία.

Η ανάπτυξη πολυπολιτισμικών δεξιοτήτων συμβουλευτικής, αποτελεί απαραίτητο εργαλείο του συμβούλου στο πλαίσιο του νέου του ρόλου στο μέλλον. Εξάλλου, δεν πρέπει να λησμονούμε ότι η παροχή επαγγελματικών υπηρεσιών σε πρόσωπα προερχόμενα από διαφορετικά πολιτισμικά περιβάλλοντα δεν μπορεί να γίνεται από ανεπαρκείς συμβούλους, επειδή κάτι παρόμοιο δεν συνάδει με τις αρχές της ηθικής. (Korman, 1974).

Συμπεράσματα

Συνοψίζοντας, θα μπορούσαμε να αναφέρουμε, ότι η απόκτηση πολυπο-

λιτισμικής επάρκειας δεν είναι στατική αλλά δυναμική και συνεχιζόμενη διαδικασία. (Sue and Sue, 1990). Η αναγνώριση της συνθετότητας και της ποικιλομορφίας των χαρακτηριστικών των μαθητών και παράλληλα οι περιορισμένες δυνατότητες του συμβούλου, αποτελούν έναυσμα για συνεχή βελτίωση της ποιότητας της συμβουλευτικής διαδικασίας μέσα σε ένα πολυπολιτισμικό περιβάλλον.

Ο ρόλος του Συμβούλου ΣΕΠ στο νέο πολιτισμικό σχολείο, στις νέες εκπαιδευτικές συνθήκες είναι *ιδιαίτερα σημαντικός*. Θα βοηθήσει τους αλλοδαπούς μαθητές να αξιοποιήσουν το δυναμικό τους κατά το βέλτιστο τρόπο, θέτοντας ρεαλιστικούς στόχους, να προσαρμοστούν στο κοινωνικό και επαγγελματικό περιβάλλον και να διερευνήσουν τις δυνατότητες επαγγελματικής ανάπτυξης, που είναι απαραίτητη για την ένταξή τους στη ελληνική κοινωνία.

Ο Σύμβουλος ΣΕΠ είναι ο καθηγητής που βρίσκεται πλησιέστερα σ' αυτούς τους μαθητές, αλλά χρειάζεται άμεσα επιμόρφωση για να αντεπεξέλθει στο νέο περιβάλλον, σε νέα καθήκοντα που σχετίζονται με την ανάπτυξη πολυπολιτισμικών δεξιοτήτων συμβουλευτικής. Χρειάζεται μεγάλη προσπάθεια για να βοηθήσουν στο μετασχηματισμό της σύγχρονης πολυπολιτισμικής κοινωνίας σε διαπολιτισμική δημοκρατική κοινωνία, τις θεμελιώδεις αξίες, της οποίας όλοι οι πολίτες θα μπορούν να αποδέχονται, να συμμερίζονται και να ταυτίζονται μαζί τους.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΕΣ ΑΝΑΦΟΡΕΣ

- Arthur, N., Stewart, J. (2001). Multicultural Counselling in the New Millennium: Introduction to the Special Theme Issue. *Canadian Journal of Counselling/ Revue canadienne de counseling*/2001, Vol. 35:1
- Atkinson, D.R., Thompson C.E., and Grant, S. K. A Three-Dimensional Model for Counselling Racial/Ethnic Minorities. *The Counselling Psychologist* 1993 21:257.
- Carney, C. G., & Kahn, K.B. (1984). Building competencies for effective cross-cultural counselling: A developmental view. *The Counselling Psychologist*, 12(1), 111-119.
- Korman, M. (1974). National conference on levels and patterns of professional training in psychology: Major themes. *American Psychology*, 29, 301-313.
- Lecca, P. J., Quervalu, I., Nunes, J. V., & Gonzales, H. F. (1998). *Cultural competency in health, social, and human services: Directions for the twenty-first century*. New York: Garland Publishing.
- Μάροκου, Γ. Π. (2010). *Διαπολιτισμική Εκπαίδευση: Όχημα για την εθνοτικοποίηση της εκπαιδευτικής πολιτικής στην Ελλάδα; ΑΛΦΑ Β΄*
- Paone, Tina R.; Malott, Krista M. Using interpreters in mental health counseling: a literature review and recommendations. (Report). *Journal of Multicultural Counselling and Development*, July 1, 2008